

Karol Dučák: "Duch „lietajúcich rakiev“ F-104 Starfighter zrejme oživa

- editor007 | 17. června 2024

SVĚT: Spoločnosť Lockheed Martin (do roku 1995 Lockheed Corporation) s vyše storočnou tradíciou výroby lietadiel má za sebou množstvo škandálov a stále čelí mnohým výzvam v oblasti spoľahlivosti a bezpečnosti lietadiel, ktoré vyrába. Zaiste nie všetky lietadlá tejto spoločnosti boli „lietajúcimi rakvami“, lenže spoločnosť dlhé desaťročia zápasila s problémami, súvisiacimi so spoľahlivosťou niektorých typov ňou vyrábaných lietadiel. Tí skôr narodení zrejme majú ešte v živej pamäti nespočetné nehody stíhačiek F-104 Starfighter, pri ktorých zahynuli mnohí piloti a škody dosiahli astronomické sumy.

Príbeh „lietajúcej rakvy“ s označením F-104 Starfighter začal začiatkom 50. rokov 20. storočia v Kórei, kde americkí piloti na amerických stíhačkách bojovali s protivníkmi na vynikajúcich sovietskych jednomotorových stíhacích lietadlách MiG-15. Americkí piloti začali požadovať nový typ prúdovej stíhačky, ktorá by dokázala lietať rýchlejšie a vyššie ako sovietska konkurencia. Výzvy sa chopil konštruktér Kelly Johnson, šéf „Skunk Works“ v areáli spoločnosti Lockheed v Burbanku, kde sa rodili nové typy lietadiel. Výsledkom snaženia tímu konštruktérov spoločnosti bolo nové stíhacie lietadlo F-104 Starfighter, ktoré postupom času vytvorilo množstvo výškových a rýchlostných rekordov, ale malo aj závažné nedostatky, predovšetkým vysokú spotrebu paliva a enormnú nehodovosť.

Prvý prototyp F-104 Starfighter vzlietol v roku 1954. Po zavedení sériovej výroby sa tieto lietadlá objavili v armádach USA a mnohých iných krajín sveta. Lenže štatistika nehodovosti týchto „lietajúcich rakiev“ bola vskutku šokujúca.

Veľký počet nehôd týchto amerických stíhačiek zaznamenali v susednej Kanade, konkrétne „110 veľkých nehôd a 37 smrteľných zranení.“

(<https://www.flyingmag.com/exploring-the-checkered-history-of-the-lockheed-f-104-starfighter/>)

Lenže omnoho viac nehôd zaznamenali v Nemeckej spolkovej republike, kam sa tieto stíhačky dostali v roku 1960 a „do dôchodku“ odišli v roku 1991. Západné Nemecko si objednalo najväčší počet exportovaných F-104 a malo aj najvyššiu nehodovosť.

Nemci kúpili od roku 1960 celkove „915 Starfighterov, 35 percent všetkých vyrobených F-104... Z týchto 915 lietadiel bolo 292 (takmer jedna tretina) zničených pri nehodách a 116 pilotov zahynulo.“

(<https://www.flyingmag.com/exploring-the-checkered-history-of-the-lockheed-f-104-starfighter/>)

Stíhačky F-104 Starfighter mali v Nemeckej spolkovej republike veľmi zlú povesť. Prenasledovali ich dlhodobé problémy, napríklad vznietenie motorov, alebo zhasínanie pri vysokých rýchlostiach. V rukách menej skúsených pilotov to boli vskutku smrtiace hračky zvlášť pri nepriaznivých poveternostných podmienkach. V niektorých obdobiach dochádzalo k nehode takmer každý týždeň. Tieto udalosti spôsobili spoločnosti Lockheed dlhoročné problémy a na niekoľko desaťročí spochybnili jej renomé významného leteckého producenta. Samotnej stíhačke F-104 Starfighter prisúdili hanlivé prívlastky ako napríklad fliegender Sarg (lietajúca rakva), Witwenmacher (tvorca vdov), či Sargfighter (rakvová stíhačka).

Stíhačka F-104 Starfighter sa už dávnejšie prestala vyrábať, ale zdá sa, že duch „lietajúcich rakiev“ spoločnosti Lockheed oživa. Súvisí to s produkciou stíhačiek F-35, ktoré sa stávajú súčasťou výzbroje

čoraz väčšieho počtu armád sveta. Stíhačky F-35 síce nie sú natoľko nebezpečný letecký šrot, ako boli F-104 Starfighter, ale aj s ich prevádzkou sú spojené alarmujúce zvesti o haváriách. Podľa údajov zostavených spoločnosťou Anadolu sa od roku 2018 zrútilo 10 stíhačiek F-35. Týchto „10 nehôd za 6 rokov vyvolalo poplach kvôli bezpečnosti.“
(<https://www.aa.com.tr/en/americas/f-35-fighter-jets-10-crashes-in-6-years-raise-alarm-over-safety/3235171>)

K poslednej nehode došlo pomerne nedávno, 29. mája 2024, neďaleko letiska v Albuquerque v Novom Mexiku.

Podľa výročnej správy, ktorú zverejnil americký riaditeľ prevádzkových testov a hodnotení, „stíhačky F-35 Lockheed Martin v minulom fiškálnom roku čelili neustálym problémom so spoľahlivosťou, udržiavateľnosťou a dostupnosťou...“

(<https://www.aa.com.tr/en/americas/f-35-fighter-jets-10-crashes-in-6-years-raise-alarm-over-safety/3235171>)

Velkým problémom používania F-35 sú aj enormne vysoké náklady, spojené s ich prevádzkou. Podľa správy Úradu pre zodpovednosť vlády USA, vydanéj v apríli tohto roku, náklady na udržiavanie americkej flotily F-35 „neustále rastú, zatiaľ čo plánované používanie a dostupnosť klesajú... Odhady nákladov na udržiavanie sa zvýšili o 44 percent, z 1,1 bilióna dolárov v roku 2018 na 1,58 bilióna dolárov v roku 2023... Podľa projektu letectva, námorníctva a námornej pechoty sa bude na F-35 ročne lietať menej, ako sa pôvodne odhadovalo.“ (<https://www.gao.gov/products/gao-24-106703>)

Napriek všetkým problémom s prevádzkou F-35 sa zvyšuje export týchto stíhačiek do zahraničia. Aj česká vláda schválila v minulom roku nákup týchto stíhačiek a zdá sa, že si tým poriadne zavarila. F-35 sú totiž enormne drahé, nespoľahlivé a absolútne nevhodné v súčasnej situácii, keď sú v mnohých prípadoch úspešnejšie lacné drony v kombinácii s mohutnou PVO, raketami ďalekého dosahu a stíhačkami F-16 alebo Rafale, ktoré nie sú také drahé ako F-35. Navyše bude nutné kvôli novým stíhačkám „prerobiť letisko a prilahlé zariadenia za ťažké miliardy.“
(<https://medium.seznam.cz/clanek/martin-tuma-f-35-jsou-drahe-nespolehlive-a-pro-nas-nevhodne-22623>)

Skutočným strašiakom sú astronomické náklady na letovú hodinu, pričom F-35 dokážu využiť „len 55 % letového času.“ (<https://www.ft.com/content/a3741488-3350-44fd-940f-f0d494d54587>)

Podľa všetkého urobila česká vláda ten najhorší obchod, aký si len možno predstaviť. Niet divu. Ministerka obrany ČR Jana Černochová rozumie vojenskej problematike asi tak ako mrož teórii relativity a navyše jej nemá kto dávať sofistikované rady, takže ani nemohla urobiť nič pozitívne pre krajinu, ktorá ju platí za jej diletantské politické pôsobenie. V súčasnosti má pani Černochová nového poradcu, slovenského exministra obrany Naďa, ktorý už stihol zdevastovať slovenskú armádu. Teraz môže česko-slovenské duo Černochová-Naď zdevastovať aj českú armádu.

Česká republika vlastne ani nepotrebuje vonkajšieho nepriateľa, pretože na jej zničenie úplne postačí totálne neschopná vláda fialovej chobotnice s piatimi ramenami, na čele ktorej stojí budižkničemu český premiér Petr Fiala. Nech Boh chráni Českú republiku!

AUTOR: Karol Dučák